

Nazwa i adres jednostki sprawozdawczej	OS-29/k Kwestionariusz o kosztach bieżących poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną	Portal sprawozdawczy GUS portal.stat.gov.pl Urząd Statystyczny 40-158 Katowice ul. Owocowa 3
Numer identyfikacyjny – REGON	_____ za rok 2018	Termin przekazania: do 31 maja 2019 r.

Obowiązek przekazywania danych wynika z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1068, z późn. zm.).

(e-mail sekretariatu jednostki sporządzającej sprawozdanie – WYPEŁNIAĆ WIELKIMI LITERAMI)

Symbol PKD 2007 – przeważająca działalność z zaświadczenia o numerze statystycznym

Dział 1. KOSZTY BIEŻĄCE PONIESIONE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKĘ WODNĄ w tysiącach złotych (bez znaku po przecinku)

Wyszczególnienie		Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	Gospodarka wodna	Gospodarka ściekowa	Gospodarka odpadami	Ochrona gleby, wód powierzchniowych i podziemnych	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu	Ochrona przed hałasem i wibracjami	Ochrona przed promieniowaniem jonizującym	Działalność badawczo - rozwojowa	Pozostała działalność związana z ochroną środowiska
0		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Koszty funkcjonowania przedsięwzięć końca rury	1									
	Koszty funkcjonowania przedsięwzięć zapobiegających powstawaniu zanieczyszczeń – technologie zintegrowane	2									
	Naliczone opłaty ekologiczne za korzystanie ze środowiska	3									
	w tym naliczone opłaty produktowe	3a									
	Naliczone opłaty usługowe (m. in. za wodę, ścieki, wywóz odpadów)	4									
	w tym płacone jednostkom sektora publicznego	4a									
	Koszty kontroli, monitoringu, badań laboratoryjnych itp.	5									
	Koszty innych działań związanych z ochroną poszczególnych dziedzin środowiska	6									
	RAZEM (wiersze 1+2+3+4+5+6 = 8+11), z tego:	7									
	Koszty działań podejmowanych we własnym zakresie	8									
w tym	wynagrodzenia + narzuty	9									
	Amortyzacja (urządzeń)	10									
	Koszty działań świadczonych przez podmioty zewnętrzne	11									

Uwaga: pól zaciemnionych nie wypełnia się.

Dział 4. LICZBA PRACUJĄCYCH (stan na 31.12.2018 r.)

Liczba pracujących	1	
w tym osoby wykonujące prace związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną ^{a)}	2	
w tym kobiety	3	

^{a)} Patrz objaśnienia do działu.

Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na przygotowanie danych dla potrzeb wypełnianego formularza	1		Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na wypełnienie formularza	2	
--	---	--	--	---	--

(e-mail kontaktowy w zakresie sporządzonego sprawozdania – WYPELNIAC WIELKIMI LITERAMI)

.....
(telefon kontaktowy
w zakresie sporządzonego sprawozdania)

.....
(miejsowość, data)

Objaśnienia do kwestionariusza OS-29/k

Działalność bieżąca służąca ochronie środowiska i gospodarce wodnej obejmuje:

- funkcjonowanie i obsługa urządzeń i wyposażenia ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- inną działalność niezwiązaną bezpośrednio z funkcjonowaniem urządzeń, np. gromadzenie, wywóz odpadów, oczyszczanie gleby, oczyszczanie wód,
- pomiary i monitorowanie poziomu zanieczyszczeń,
- zakup dóbr używanych dla celów ochrony środowiska, na przykład wodorocieńczone farby, paliwa o niskiej zawartości siarki lub surowce odnawialne,
- administrowanie i inne działalności, na przykład utworzenie i utrzymywanie systemów informacji o środowisku, przygotowanie pozwoleń środowiskowych, rejestracja i certyfikacja systemów zarządzania środowiskowego, edukacja i informacja w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- prace badawcze i rozwojowe w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Kwestionariusz składa się z czterech działów:

Dział 1 – dotyczy wysokości kosztów bieżących **netto** poniesionych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w roku sprawozdawczym (w przypadku, kiedy w jednostce sprawozdawczej podatek VAT stanowi koszt uzyskania przychodu, koszty bieżące ochrony środowiska podawane są brutto),

Dział 2 – obejmuje źródła finansowania wyliczonych w dziale 1 kosztów bieżących ochrony środowiska i gospodarki wodnej,

Dział 2a – obejmuje wszelkiego typu dotacje i subwencje dotyczące działalności bieżącej (nie inwestycyjnej) w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przekazane innym jednostkom zaliczanym oraz niezaliczanym do sektora finansów publicznych, jak również gospodarstwom domowym,

Dział 3 – dotyczy informacji o wysokości ewentualnych dodatkowych przychodów i oszczędności osiągniętych z tytułu prowadzenia działań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,

Dział 4 – dotyczy liczby pracujących w całej jednostce według stanu na dzień 31.12. roku sprawozdawczego oraz liczby osób, których działalność jest związana z ochroną środowiska i gospodarką wodną, w tym liczby kobiet.

Dział 1. Koszty bieżące poniesione na ochronę środowiska i gospodarkę wodną

1. Koszty działań podejmowanych we własnym zakresie:

- koszty amortyzacji urządzeń,
- koszty wynagrodzeń brutto wraz z narzutami (osób pracujących w ochronie środowiska i gospodarce wodnej wykazanych w Dziale 4 wierszu 2),
- koszty zakupu surowców, materiałów i energii,
- opłaty ekologiczne (za korzystanie ze środowiska),
- opłaty za dzierżawę wyposażenia środowiskowego itp.

2. Koszty działań świadczonych przez podmioty zewnętrzne:

- koszty usług obcych – np. prowadzenie kontroli i monitoringu, oczyszczanie zanieczyszczonej gleby, wynagrodzenia konsultantów środowiskowych,
- opłaty usługowe – głównie za odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, za wywóz, unieszkodliwianie odpadów, przekazanie odpadów do recyklingu lub odzysku.

Koszty bieżące na ochronę środowiska i gospodarkę wodną nie uwzględniają:

- kosztów działań związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy,
- kosztów gospodarki leśnej, prac statutowych nadleśnictw (kosztami bieżącymi, które należy w tym sprawozdaniu wykazać są koszty związane z bieżącym utrzymaniem zieleni i porządku na terenie posesji nadleśnictwa),
- kosztów działań związanych z ochroną zasobów naturalnych lub oszczędzaniem energii, jeśli głównym celem tych działań nie była ochrona środowiska,
- kosztów poniesionych w ramach świadectw efektywności energetycznej, czyli tzw. białych certyfikatów.

Przedsięwzięcia końca rury dotyczą unieszkodliwiania i redukcji już wyprodukowanych zanieczyszczeń. **Urządzenia końca rury** służące ochronie środowiska nie wpływają na proces produkcyjny (produkcja może być prowadzona bez tych urządzeń) lecz redukują lub eliminują zanieczyszczenia już po ich wytworzeniu (np. oczyszczalnia ścieków, składowisko odpadów). Koszty funkcjonowania urządzeń końca rury w całości są zaliczane do kosztów ochrony środowiska.

Działania zapobiegające powstawaniu zanieczyszczeń – technologie zintegrowane są związane z funkcjonowaniem specyficznych urządzeń, zmianami w praktykach zarządzania (zarządzanie środowiskowe) oraz stosowaniem nowych surowców do produkcji, w wyniku których zmniejsza się zanieczyszczenie wynikające z działalności firmy. **Urządzenia (technologie) zapobiegające powstawaniu zanieczyszczeń** stanowią całość lub część procesu produkcyjnego tak dostosowane, żeby zmniejszyć ilość i jakość wytwarzanych zanieczyszczeń powstających w procesie produkcyjnym. Rezultatem funkcjonowania tych urządzeń (technologii) produkcja staje się bardziej czysta i przyjazna dla środowiska. Koszty funkcjonowania działań zapobiegających powstawaniu zanieczyszczeń jedynie częściowo są zaliczane do kosztów bieżących ochrony środowiska. Są to koszty dodatkowe w porównaniu z kosztami funkcjonowania alternatywnej technologii nie uwzględniającej aspektów ochrony środowiska.

Wiersz 1. Koszty funkcjonowania przedsięwzięć końca rury

Jednostki sprawozdawcze (również urzędy miast i gmin), które są właścicielem/administratorem urządzenia końca rury (oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, wysypiska śmieci itp.) w wierszu 1 powinny wykazać wszystkie własne koszty bieżące związane z urządzeniem końca rury (wraz z wynagrodzeniem osób).

- **rubryka 1** – ochrona powietrza atmosferycznego – koszty związane z utrzymaniem i obsługą urządzeń przeznaczonych do ochrony powietrza przed emisją zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, w tym także związanych z ochroną klimatu i warstwy ozonowej (urządzenia do separacji poprzez grawitację, elektrofiltry, filtry tkaninowe, filtry mokre i płuczki, filtry adsorpcyjne, biofiltry, odzysk siarki z gazów technologicznych, skraplacze i chłodnie gazów wentylacyjnych zapobiegające zanieczyszczeniu powietrza, urządzenia do termicznego i katalitycznego spalania gazów, systemy zbierania i odzyskiwania pary itp.),
- **rubryka 2** – koszty związane z utrzymaniem i obsługą sieci wodociągowych, stacji uzdatniania wody, zbiorników i stopni wodnych, obwałowań przeciwpowodziowych i regulacja rzek i potoków górskich,
- **rubryka 3** – koszty związane z utrzymaniem i obsługą oczyszczalni lub podczyszczalni ścieków, koszty funkcjonowania sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki i wody opadowe, koszty oczyszczania wód chłodniczych, koszty funkcjonowania systemów obiegowego zasilania wodą (nie należy uwzględniać kosztów związanych z funkcjonowaniem centralnego ogrzewania i wielokrotnego wykorzystania wody w zakładach eksploatacji kruszywa),
- **rubryka 4** – koszty gromadzenia i transportu odpadów we własnym zakresie, koszty związane z utrzymaniem i obsługą urządzeń do unieszkodliwiania odpadów (w tym składowiska i stawy osadowe), recyklingu, spalarni, kompostowni, urządzeń do kondensacji, kompresji, detoksykacji, zubożniania, odwadniania odpadów, urządzeń do utylizacji metali ciężkich, urządzeń do oczyszczania osadów ściekowych itp., koszty sprzątnięcia i wywozu śmieci (odpadów) z terenu miasta/gminy,
- **rubryka 5** – koszty wszystkich działań mających na celu ilościową redukcję zanieczyszczeń znajdujących się w glebie oraz wodach powierzchniowych i podziemnych, np. wykopywanie z ziemi odpadów, ich unieszkodliwienie, ponowne składowanie, odwadnianie składowisk, płukanie gleby poprzez odgazowywanie i wyplukiwanie zanieczyszczeń, usuwanie zanieczyszczonej warstwy gleby i przekazywanie jej do oczyszczenia, biotechniczne i fizykochemiczne odkażanie gleby, także po rafineriach, zakładach przemysłowych, skażeniach chemicznych i pochodnymi ropy, funkcjonowanie zbiorników dla odpływów zanieczyszczeń,
- **rubryka 6** – działalność związana z odbudową gatunków i krajobrazu – przywrócenie ginących gatunków fauny i flory lub odzyskanie gatunków zagrożonych wyginięciem, dbanie o miejsca lęgowe ptaków, działania związane z przebudową drzewostanów w strefach uszkodzeń lasów, leczenie drzew, odnowa zniszczonego krajobrazu w celu podniesienia jego funkcji przyrodniczych lub wartości estetycznych, restytucja opuszczonych obszarów górniczych, kamieniołomów, wyrobisk,
- **rubryka 7** – koszty związane z utrzymaniem zainstalowanych urządzeń antyhałasowych m.in.: ekranów akustycznych, wałów, żywopłotów, okien antyhałasowych, izolacji akustycznych maszyn i instalacji, konstrukcji wyciszających w budynkach, urządzeń amortyzujących, tłumików akustycznych, koszty związane z utrzymaniem - specjalnie przystosowanych w celu zmniejszenia hałasu - nawierzchni ulic miejskich lub szlaków kolejowych,
- **rubryka 8** – koszty związane z utrzymaniem urządzeń chroniących przed promieniowaniem jonizującym, np. filtrów do gazów promieniotwórczych itp.,
- **rubryka 9** – prace badawczo-rozwojowe związane z przedsięwzięciami końca rury.

Wiersz 2. Koszty funkcjonowania przedsięwzięć zapobiegających zanieczyszczeniom – technologie zintegrowane

- **rubryka 1** – dodatkowe koszty funkcjonowania urządzeń zapobiegających zanieczyszczeniu powietrza (urządzenia do ponownego wykorzystania spalin, zmiana technologii na umożliwiającą wykorzystanie „przyjaznych środowisku” surowców i tworzyw, zmiana technologii na droższą, ale produkującą mniej zanieczyszczeń gazowych wydalanych do powietrza, zmiana pomp ssących na pompy próżniowe, systemy wymiany pary),
- **rubryka 2** – koszty związane z funkcjonowaniem obiegu wodnego chłodzenia maszyn i urządzeń (np. sprzęzarek),
- **rubryka 3** – koszty dodatkowe funkcjonowania technologii zapobiegających powstawaniu ścieków (np. zmiana instalacji chłodzącej z wodnej na powietrzną), urządzeń zabezpieczających przed przenikaniem zanieczyszczeń do rzek i morza powstających przy transporcie wodnym,
- **rubryka 4** – dodatkowe koszty funkcjonowania technologii mało- i bezodpadowych i gospodarczego wykorzystania odpadów,
- **rubryka 5** – koszty działań zapobiegających zanieczyszczeniu gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych, np. utrzymanie urządzeń magazynowych i środków transportu zanieczyszczeń,
- **rubryka 6** – koszty bieżące związane z ochroną gatunków i ekosystemów, obszarów i obiektów przyrodniczych prawnie chronionych, wartości estetycznych krajobrazu, całkowite koszty funkcjonowania parków narodowych i krajobrazowych (łącznie z wynagrodzeniem osób), utrzymanie, parków i jezior, utrzymanie zieleni i porządku w mieście/gminie i na posesji oraz na terenie osiedli należących do spółdzielni mieszkaniowych (niezależnie czy prace są wykonywane przez własnych pracowników czy przez firmy zewnętrzne), odnowa elewacji budynków itp.,
- **rubryka 8** – dodatkowe koszty funkcjonowania urządzeń (technologii) zapobiegających promieniowaniu jonizującemu,
- **rubryka 9** – prace badawczo-rozwojowe związane z przedsięwzięciami zapobiegającymi zanieczyszczeniom,
- **rubryka 10** – koszty wdrożenia i utrzymania nowoczesnych systemów zarządzania środowiskowego (ISO 14001, EMAS), projektów czystszej produkcji.

Wiersz 3. Naliczone opłaty ekologiczne za korzystanie ze środowiska (koszty działań podejmowanych we własnym zakresie):

Należy podać wysokość naliczonych opłat ekologicznych, odprowadzonych na konto Urzędu Marszałkowskiego lub NFOŚiGW:

- opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, w tym również za spalanie paliw w silnikach spalinowych (rubryka 1),
- opłaty z tytułu handlu uprawnieniami do emisji, a także zakup na rynkach finansowych uprawnień do emisji (rubryka 1),
- opłaty zastępcze za niewykupienie wymaganej ilości energii odnawialnej (rubryka 1),

- opłaty za pobór wód powierzchniowych i podziemnych (rubryka 2),
- opłaty za odprowadzanie ładunków zanieczyszczeń w ściekach do wód lub do ziemi (rubryka 3),
- opłaty za składowanie odpadów na składowisku odpadów (rubryka 4),
- opłaty wynikające z ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 803) (rubryka 4),
- opłaty produktowe (rubryka 4),
- opłaty koncesyjne i eksploatacyjne związane z działalnością górniczą (rubryka 5),
- opłaty za nierolnicze wykorzystywanie gruntów rolnych (rubryka 5),
- opłaty za nieleśne wykorzystywanie gruntów leśnych (rubryka 6),
- opłaty za usuwanie drzew lub krzewów - wpłacanych do Urzędu Gminy (rubryka 6),
- opłaty rejestracyjne za wydanie pozwolenia zintegrowanego (rubryka 10).

Jeżeli wysokość opłaty nie pociąga za sobą obowiązku jej uiszczenia – nie należy wpisywać jej do kwestionariusza, gdyż nie jest ona kosztem.

Wiersz 3 a. Naliczone opłaty produktowe

Proszę wyodrębnić w tym wierszu (rubryka 4) opłaty produktowe z sumy opłat dotyczących odpadów.

Opłata produktowa to opłata obliczana i wpłacana w przypadku nieosiągnięcia wymaganego poziomu odzysku i recyklingu.

Wysokość należnej opłaty produktowej oblicza się zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1478).

Wiersz 4. Naliczone opłaty usługowe (koszty działań świadczonych przez podmioty zewnętrzne):

- za uzdatnianie i dostarczenie wody do budynku jednostki sprawozdawczej, opłaty za wodę używaną na terenie gminy np. do fontann,
- za odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,
- za wywóz odpadów (śmieci) z budynku, składowanie odpadów na wysypisku, za unieszkodliwianie odpadów inne niż składowanie, za sprzątanie miasta/gminy (płacone firmie zewnętrznej), również za przeniesienie obowiązku odzysku, recyklingu odpadów na organizację odzysku,
- naliczone opłaty usługowe za oczyszczanie gleby oraz wód powierzchniowych i podziemnych przez jednostki zewnętrzne.

W przypadku jednostek, które zajmują się administrowaniem lokalami mieszkalnymi (np. spółdzielnie mieszkaniowe) należy wykazać opłaty za pobór wody, odprowadzanie ścieków i wywóz śmieci **tylko** w zakresie budynku siedziby jednostki, a nie z tytułu opłat ponoszonych przez mieszkańców lokali.

Wiersz 4a. Opłaty usługowe płacone jednostkom sektora publicznego

Jeżeli dostawcą usług służących ochronie środowiska była jednostka sektora publicznego (przedsiębiorstwo Skarbu Państwa, gminy, spółka z udziałem gminy), kwotę podaną w wierszu 4 należy powtórzyć w wierszu 4a.

Wiersz 5. Koszty kontroli, monitoringu i badań laboratoryjnych

Są to koszty kontroli, monitoringu, badań laboratoryjnych związane z ochroną powietrza atmosferycznego i klimatu, gospodarką wodną, gospodarką ściekową, ochroną gleby i wód powierzchniowych i podziemnych, ochroną bioróżnorodności i krajobrazu, ochroną przed hałasem, wibracjami i promieniowaniem. Jeżeli kosztów kontroli, monitoringu i badań laboratoryjnych nie uda się przypisać do określonych dziedzin ochrony środowiska, to kwotę proszę wpisać w rubryce 10.

Wiersz 6. Koszty innych działań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną

Są to na przykład koszty:

- utrzymania stref ochronnych wokół zakładu produkcyjnego ze względu na ochronę powietrza,
- utrzymania stref ochrony wokół ujęcia wody,
- utrzymania stref ochrony wokół oczyszczalni ścieków, własnych składowisk lub innych urządzeń do unieszkodliwiania odpadów,
- przeciwoerozyjnych nasadzeń leśnych w wąwozach i parowach, na brzegach rzek i zbiorników wodnych, na wydmach, tarasach i zboczach górskich zagrożonych erozją, zakwaszania i nasycania solą oraz regulacji stanu wilgotności gleby.

W rubryce 10 należy podać koszty nie ujęte we wcześniej wymienionych dziedzinach (rubryki od 1 do 9), a związane z działaniami na rzecz ochrony środowiska oraz:

- koszty wszelkich działań skierowanych na wprowadzanie w życie i utrzymywanie w mocy decyzji podejmowanych w celu ochrony środowiska – koszty funkcjonowania stanowiska lub zakładowej komórki ochrony środowiska,
- koszty kursów, szkoleń itp. prowadzonych przez specjalistów własnych lub wyspecjalizowane jednostki w zakresie ochrony środowiska,
- koszty ekspertyz, audytów, funkcjonowania i certyfikacji systemu zarządzania środowiskowego itp.,
- całkowite koszty funkcjonowania w urzędach, na uczelniach wyższych oraz w innych jednostkach sprawozdawczych, wydziału/działu/instytutu/katedry ochrony środowiska (łącznie z wynagrodzeniami osób zajmujących się tematem),
- koszty związane z informatycznymi systemami o środowisku (np. w przypadku urzędów marszałkowskich).

Wiersz 7.

Należy wypełnić po określeniu wysokości kosztów przypadających na poszczególne rodzaje kosztów, jako suma wierszy: 1+2+3+4+5+6. Całkowite koszty ochrony środowiska w danej dziedzinie należy dodatkowo rozbić na:

- wiersz 8 – koszty działań podejmowanych we własnym zakresie – np. koszty związane z funkcjonowaniem urządzeń służących ochronie środowiska, koszty związane z wdrożeniem bardziej przyjaznych środowisku technologii, koszty zarządzania, edukacji, szkoleń i informacji związane z własnym personelem, opłaty ekologiczne, produktowe, koszty monitoringu **wykonywanego przez własnych pracowników**,
z kosztów działań podejmowanych we własnym zakresie ogółem należy wyróżnić:
 - wiersz 9 – roczne wynagrodzenie brutto pracowników związanych z ochroną środowiska i/lub gospodarką wodną plus narzuty do płac – wszystkie koszty osobowe dotyczące tych pracowników, takie jak: odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, świadczenia rzeczowe związane z BHP, Pracowniczy Program Emerytalny, usługi w zakresie ochrony zdrowia itp.,
 - wiersz 10 – wysokość odpisów amortyzacyjnych,
- wiersz 11 – koszty działań świadczonych przez podmioty zewnętrzne – głównie naliczone opłaty za wywóz i składowanie odpadów, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, utrzymanie sieci kanalizacyjnej i wodociągowej przez podmioty zewnętrzne, oczyszczanie gleby przez wyspecjalizowane jednostki, koszty monitoringu prowadzonego przez podmioty zewnętrzne, płatności dla konsultantów zewnętrznych, np.: za ekspertyzy w zakresie ochrony środowiska, szkolenia, wdrożenie i certyfikację systemu zarządzania środowiskowego itp.

Dział 2. Źródła finansowania kosztów bieżących poniesionych na ochronę środowiska

W dziale tym należy podać, z jakich źródeł zostały sfinansowane koszty bieżące (nie inwestycyjne), wymienione w dziale 1.

Wiersz 1 w dziale 2 (źródła ogółem) powinien być sumą kosztów z działu 1 wiersz 7 (rubryka 1–10). **Wyjątek stanowią dane wykazane przez:**

- jednostki sprawozdawcze, których usługi z zakresu ochrony środowiska stanowią działalność podstawową lub drugoplanową i wypełniły w dziale 2 wiersz 2,
- Urzędy Marszałkowskie, Urzędy Miast, Urzędy Gmin oraz FOŚiGW, które wykazały przychody z tytułu otrzymanych opłat za korzystanie ze środowiska i wypełniły w dziale 2 wiersz 3.

W powyższych sytuacjach wartość w wierszu 1 w dziale 2 może być większa od sumy kosztów wykazanych w dziale 1.

W dziale 2 należy ująć:

- **przychody za usługi w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej** – głównie za oczyszczanie ścieków, wywóz i unieszkodliwianie odpadów, sprzedaż wody lub inne - **stanowiące podstawową działalność jednostki sprawozdawczej**, w tym przychody za eksport usług ochrony środowiska i gospodarki wodnej poza granice Polski,
- środki własne jednostki sprawozdawczej (rozumiane jako wszelkie środki wypracowane oraz otrzymane m.in. z budżetu państwa bądź jednostki nadrzędnej, na pokrycie własnych kosztów bieżących – np. na wynagrodzenia, opłaty usługowe, środowiskowe), w tym również pożyczki i kredyty,
- subwencje i dotacje (pomoc bezzwrotna) z: budżetu centralnego lub samorządowego, celowych funduszy ekologicznych wszystkich szczebli, ze źródeł zagranicznych (w tym ze środków Unii Europejskiej), otrzymane na konkretny cel związany z ochroną środowiska i/lub gospodarką wodną i niebędący inwestycją;
- inne środki – jeżeli występują, proszę określić z jakich źródeł pochodzą.

W wierszu 3 *Przychody z tytułu otrzymanych opłat za korzystanie ze środowiska* FOŚiGW oraz Urzędy Marszałkowskie, Urzędy Miast, Urzędy Gmin powinny wykazać przychody z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za wprowadzanie substancji zanieczyszczających do powietrza (rubryka 2),
- opłaty za przyznanie uprawnień do emisji, opłat za substancje zubożające warstwę ozonową (rubryka 2),
- opłaty za pobór wód (rubryka 3),
- opłaty o których mowa w art. 142 ustawy Prawo wodne (rubryka 3),
- opłaty za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi (rubryka 4),
- opłaty za składowanie odpadów (rubryka 5),
- opłaty produktowe (rubryka 5),
- opłaty wynikające z ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (rubryka 5),
- opłaty eksploatacyjne i koncesyjne (rubryka 6),
- opłaty za usuwanie drzew i krzewów (rubryka 7),
- opłaty rejestracyjne za wydanie pozwolenia zintegrowanego (rubryka 9).

Rubryka 9 obejmuje ochronę przed hałasem i wibracjami, ochronę przed promieniowaniem jonizującym oraz pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska.

Dział 2a. Transfery bieżące przekazane na ochronę środowiska i gospodarkę wodną

W dziale tym należy podać, wszelkiego typu dotacje i subwencje dotyczące działalności bieżącej (nie inwestycyjnej) w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przekazane innym jednostkom zaliczanym oraz niezaliczanym do sektora finansów publicznych, jak również gospodarstwu domowemu.

Dział 3. Przychody i oszczędności osiągane z tytułu działalności związanej z ochroną środowiska i gospodarką wodną

Należy określić dodatkowe przychody i oszczędności osiągane z tytułu działalności związanej z ochroną środowiska, przy czym:

- **przychody** (które nie pochodzą z podstawowej działalności jednostki sprawozdawczej, czyli inne niż wymienione w dziale 2 – wiersz 2) – są to głównie przychody ze sprzedaży produktów ubocznych, odzyskanych w procesie oczyszczania lub nowo wytworzonych produktów (np. biogaz, kompost, energia ze spalania odpadów, makulatura, złom i inne surowce wtórne), a także przychody z tytułu sprzedaży własnych pozwoleń na emisję, z tytułu udostępniania informacji z systemów środowiskowych (dotyczy np. urzędu marszałkowskiego). W przypadku jeżeli jednostka, której podstawowa działalność nie jest związana z ochroną środowiska (również urzędy miast i gmin), a jest właścicielem/administratorem urządzenia końca rury (np. oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, ujęć wody, wysypiska śmieci) i z tego tytułu osiąga przychody - również powinna te przychody wykazać.
- **oszczędności** – stanowią głównie oszczędności z tytułu ponownego wykorzystania odzyskanych w procesie oczyszczania lub nowo wytworzonych produktów w procesie produkcyjnym przez jednostkę (np. wykorzystanie biogazu do celów grzewczych – oszczędność w zakupie ciepła z zewnątrz), oszczędności z tytułu redukcji wydatków na zatrudnienie, zakup energii itp., oszczędności z tytułu zmniejszenia sumy uiszczanych opłat ekologicznych, z tytułu zmniejszenia sumy uiszczanych opłat usługowych itp.

Oszczędności nie liczy się, jeżeli jednostka spełnia wyłącznie wymagania prawne (np. w ramach posiadanych pozwoleń). Jedynie „nadwyżki” redukowanych zanieczyszczeń lub dobrowolne działania są podstawą do określenia wysokości przychodów i oszczędności.

Rubryka 9 obejmuje ochronę przed hałasem i wibracjami, ochronę przed promieniowaniem jonizującym oraz pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska.

Dział 4. Liczba pracujących

W dziale 4 (wiersz 1) należy wykazać wszystkich pracujących pobierających wynagrodzenie w jednostce, bez względu na to, czy osoby te pracują w innych jednostkach sprawozdawczych (nie należy zaliczać osób wykonujących pracę na umowę zlecenie lub umowę o dzieło i osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego), według stanu w dniu 31.12.2018 r.

Na potrzeby badania, w wierszu 2 i 3, **liczbę osób** wykonujących prace związane z ochroną środowiska i/lub gospodarką wodną należy podać po przeliczeniu liczby godzin na pełne etaty.

Do osób pracujących w ochronie środowiska i/lub gospodarce wodnej zaliczamy zarówno osoby pracujące na stanowiskach fizycznych, np. obsługa oczyszczalni, składowiska, konserwatorzy urządzeń, osoby utrzymujące porządek i dbające o zieleń na osiedlach, ulicach) itp., jak i pracowników umysłowych, np. nadzór, pracownicy biura związani z ochroną środowiska i/lub gospodarką wodną, pracownicy wydziałów ochrony środowiska itp.

Wypełniając wiersz 2 należy pamiętać również o wypełnieniu w dziale 1 wiersza 9 w poszczególnych rubrykach (wynagrodzenie osób, dotyczące prac związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną).

Do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo,
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek,
 - właścicieli i współwłaścicieli (z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują, a wnoszą jedynie kapitał) łącznie z członkami ich rodzin pomagających w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej,
 - osoby pracujące na własny rachunek,
- 3) osoby wykonujące pracę w Polsce, a także za granicą na rzecz jednostek, w których zostały zatrudnione, niezależnie od czasu trwania tego zatrudnienia (np. przy realizacji usług eksportowych, jako pracownicy polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów centralnych, polskich przedstawicielstw przy ONZ oraz innych misji, a także osoby skierowane za granicę w celach szkoleniowych i badawczych),
- 4) agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów); do agentów nie zalicza się osób, które prowadzą własną działalność gospodarczą,
- 5) osoby wykonujące pracę nakładczą,
- 6) członków spółdzielni produkcji rolniczej, tj. członków RSP oraz powstałych na ich bazie spółdzielni o innym profilu produkcyjnym, w odniesieniu do których funkcjonuje prawo spółdzielcze, a także członków spółdzielni kółek rolniczych,
- 7) osoby otrzymujące zasiłki chorobowe, macierzyńskie i opiekuńcze, a także nauczycieli przebywających na urloпах zdrowotnych lub „będących czasowo w stanie nieczynnym” oraz skazanych (więźniów) pracujących na podstawie zbiorowych umów o pracę,
- 8) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Do pracujących nie zalicza się:

- osób skreślonych czasowo z ewidencji, z którymi nie rozwiązano umowy o pracę,
- oraz innych:
- pracujących na umowę zlecenie lub umowę o dzieło,
 - zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego,
 - korzystających z urlopów bezpłatnych w wymiarze powyżej 3 miesięcy (nieprzerwanie),
 - korzystających z urlopów wychowawczych w wymiarze powyżej 3 miesięcy (nieprzerwanie),
 - przebywających na świadczeniach rehabilitacyjnych,
 - pracowników udostępnianych (zatrudnionych) przez agencję pracy tymczasowej,
 - pracowników zatrudnionych na kontraktach, których umowa nie ma charakteru umowy.